

Van de redactie

“Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.”

Zo luidt de veelbelovende tekst van het eerste artikel van onze Grondwet. Het jaar 2015 zou de geschiedenis moeten ingaan als het jaar waarin iedere burger, wat hij ook denkt, voelt of vindt, daadwerkelijk gelijke dan wel gelijkwaardige behandeling ten deel valt. De vraag was, of het artikel zou moeten vervallen, zou moeten worden uitgebreid of gelijk moest blijven. Het kabinet, met als voortrekker minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Ronald Plasterk, moest dit gestalte geven.

Het College voor de Rechten van de Mens greep zijn kans en belegde een 'bijeenkomst Grondwet Artikel 1'. Diverse hoogleraren, onder wie Janneke Gerards [Universiteit Nijmegen] en Titia Loenen [Universiteit Leiden] lieten hun licht schijnen over het gelijkheidsartikel.

Op instigatie van Vera Bergkamp, Tweede-Kamerlid voor D66, konden ook het COC en CISA in een korte toespraak hun visie geven op de wijze waarop het artikel zou moeten luiden.

Het artikel van de hand van Lenie de Zwaan is hiervan een nadere uitwerking. Uit dit artikel blijkt maar weer eens, dat alleenstaanden van een aantal mensenrechten verstoken blijven.

Inhoud

Van de redactie

Gelijke behandeling? Niet voor alleenstaanden!

Column: Vrijgezellenangst

Solo op de Vakantiebeurs 2016

Alleen op reis

Voor u gelezen

Uw bijdrage

Kees van der Leer beschrijft zijn - enigszins teleurstellende - ervaring met de Vakantiebeurs, die volgens de persberichten extra aandacht aan alleenreizenden zou schenken. Dit bleek maar zeer ten dele het geval te zijn.

Zoals altijd treft u een column van Mirjam Hommes aan. Zij maakt ons ook attent op haar nieuwste boek *Het Hemamirakel*, over alleenstaande vrouwen die het heft in eigen hand nemen.

Tot slot kunnen we u melden dat CISA binnen afzienbare tijd over een geheel vernieuwde website zal beschikken. Op het moment dat dit geschreven wordt, werken we aan de inrichting en verdere uitvoering ervan.

Gelijke behandeling?

Niet voor alleenstaanden!

Door Lenie de Zwaan

Alle burgers zijn gelijk, maar sommige burgers meer dan andere. Artikel 1 van de Grondwet luidt weliswaar zoals u weet, dat *allen die zich in Nederland bevinden in gelijke gevallen gelijk moeten worden behandeld*: 'Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan', luidt de geruststellende verkondiging van onze rechtsstaat. Toch zit er een addertje onder het juridische gras. Bij het gelijkheidsbeginsel, dat dit ideaal van burgerlijke gelijkwaardigheid moet stutten, is het begrip *gelijke behandeling* zo vormgegeven dat het beginsel niet automatisch voor iedere burger effectief van toepassing is. Om bij ongelijke behandeling met succes een beroep op het gelijkheidsbeginsel te kunnen doen, moet de burger in beginsel tot een *geselecteerde juridische doelgroep* behoren. Een succesvolle uitslag daarvan is eveneens afhankelijk van *interpretatie*. Immers, de juridische praktijk is geen wiskundige, exacte kwestie. Zo kent het gelijkheidsbeginsel twee aspecten: een zogeheten *formele gedaante* en een *materiële, inhoudelijke gedaante*. Over dit verschil zijn vele bladzijden volgeschreven. Voor nu is het belangrijkste de *materiële toepassing*, waarbij het vooral gaat om de uitkomst en de sociale gelijkheid. Zo is er sprake van ongelijke behandeling wanneer de fiscus bij een nalatenschap van een alleenstaande een goede vriend(in), broer, zus, oom of tante als een *toevallige passant* behandelt. Dit is in strijd met de sociale werkelijkheid en verdient dan ook het stempel *ongerechtvaardigde ongelijke behandeling*. Over deze en soortgelijke ongelijkheid gaat de volgende bijdrage.

Gelijkwaardigheid van sociale bindingen

De bekende emeritus hoogleraar Herman Pleij heeft goed begrepen dat een *samenleving* uit meer bestaat dan de traditionele huwelijkse verbintenissen. In het dagblad *Trouw* van 13 februari 2016 voert hij Erasmus op als de filosoof met talent voor *vriendschap*. Voor vrienden, zegt hij, ging Erasmus door het vuur.

De eenzijdige idee van de huwelijkse leefvorm als de [enige] volwaardige levensbestemming van de menselijke soort is, geschiedkundig gezien, van vrij recente datum. In de zorg om de deugdzzaamheid hebben religieuze en wereldlijke gezagsdragers gepoogd de natuurlijke driften van de mens in goede banen te leiden. De vorm waarin dat gebeurde, was afhankelijk van de tijd en de omstandigheden waarin men leefde. De zorg om de deugdzzaamheid, maar ook de bescherming van gevestigde posities en de angst voor het onbekende, dreef religieuze en wereldlijke leiders er toe ordening aan te brengen in de samenleving. Hoeksteen van de religieuze orde zou het celibaat worden, hoeksteen van de sociale orde het wettig huwelijk. Georges Duby beschrijft in zijn boek *Ridder, vrouw en priester*^{*} op een aantrekkelijke, soms humoristische wijze hoe in de feodale tijd tussen de tiende en twaalfde eeuw, een scherpe scheiding werd aangebracht tussen de wereld van de kuisen en de onkuisen.

Kuisen waren zij die niet trouwden, en dus celibatair leefden. De onkuisen waren daarentegen de echtelieden, die zich niet aan het huwelijk hadden weten te onttrekken.

Ik kan de lezers het boek van harte aanbevelen. Het geeft veel inzicht in de wijze waarop het gezinsmodel Europa veroverde.

Sindsdien zijn de opvattingen over de inrichting en ordening van de samenleving sterk veranderd en is er in maatschappelijke zin meer ruimte gekomen voor een diversiteit aan leefverbanden. Daarbij past echter enige nuancering. Homoseksuele en lesbische verbintenissen, apart wonen, het is allemaal mogelijk. Maar ook hier geldt: om mensen voordelige regelingen deelachtig te doen worden, grijpen overheden feitelijk veelal nog steeds terug op het in een modern jasje verscholen huwelijksmodel. Voorbeelden hiervan laten we hieronder nogmaals kort de revue passeren.

Belastingheffing naar politieke voorkeur

Inkomstenbelasting

Bij de inkomstenbelasting slaat de fiscus alleenstaanden hoger aan dan samenwonenden, zelfs hoger dan tweeverdieners, waardoor de laatsten ruim 400 euro per maand fiscale winst boeken ten opzichte van de singles. Hier lijkt belasting naar draagkracht gedegradeerd tot een speciale voorkeur van de wetgever voor specifieke samenlevingsvormen van twee of meer personen.

Erfbelasting

Ook bij de erfbelasting zijn de huwelijkse verbintenissen favoriet. Hier eigent Vadertje Staat zich een onevenredig deel toe van de *nalatenschap* van de single, die deze had bestemd voor één of enkele personen die hem dierbaar waren. De fiscus doet net of alleenstaanden geen naasten en familie hebben en dat daarom hun sociale verwanten - broers/zussen, neven/nichten en duurzame vrienden - bij de *erfbelasting* met het hoogste belastingtarief mogen worden belast. De achterblijvende partner van de fiscaal goedgekeurde huwelijkse verbintenis geniet in vergelijking met de nabestaande van een alleenstaande een bijna 300 maal zo grote *voetvrijstelling* [636.180 euro] in vergelijking met de nabestaande van een alleenstaande [2.122 euro]. De onevenredigheid strekt zich verder uit tot in de tarieven. Terwijl tot 121.902 euro een nabestaande partner 10 procent belasting en daarboven 20 procent belasting betaalt, offert een nabestaande vriend of familielid van een alleenstaande respectievelijk 30 tot 40 procent. De naasten van alleenstaanden worden door de fiscus als volkomen vreemden beschouwd.

Naast het erfrecht staan ook in het *schenkingsrecht* de huwelijkse en verwantschapsrelaties centraal.

^{*}) Georges Duby. *Ridder, vrouw en priester: De Middeleeuwse oorsprong van het moderne huwelijk*. Amsterdam, 1985. (Vert. van Le chevalier, la femme et le prêtre: Le mariage dans la France féodale. Paris, 1981)

Inkomensherverdeling via verzekeringen

Verzekering ziektekosten/basisverzekering

Voor de zorgverzekering [basisverzekering] moet, naast een nominale premie [vast bedrag] van gemiddeld zo'n **100 euro** per maand, een *inkomensafhankelijke bijdrage* worden betaald over het inkomen tot maximaal 52.763 euro per jaar. Die bijdrage kan oplopen **tot 2.902 euro**. Samen komt dat op maximaal ruim 341 euro per maand. De ver doorgeschoten inkomensafhankelijke bijdrage is te danken aan de gratis meeverzekering van kinderen, ongeacht het aantal per gezin en de inkomenspositie van de ouders. Daardoor bestaat er door deze zelfgekozen en onbeperkt aangegane risico's geen enkele relatie meer tussen de hoogte van de premie en de rechten.

Wet langdurige zorg

(Voorheen: Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ))
Alleenstaanden blijken bij *langdurige verpleging* in een zorginstelling, ondanks een fikse verzekeringspremie van jaarlijks 9,65 procent van het inkomen, veelal niet of slechts beperkt verzekerd te zijn.

Bij kortdurende opname in de instelling is, afhankelijk van het inkomen, sprake van respectievelijk een *lage eigen bijdrage* van minimaal **159,80 euro** en **maximaal 838,60 euro**. Daarna loopt dit bij langdurige opname **voor alleenstaanden** op tot **maximaal ruim 2.301 euro** per maand (*de hoge bijdrage*). Dat heet de maximale 'bijdrage' te zijn, maar is het bedrag van de totale verplegingskosten. Het betreft namelijk geen bijdrage in de kosten, maar wederom een rekening die via premies reeds is voldaan. Daar bovenop wordt bij de lage bijdrage voor de **alleenstaande bezitter** van een vermogen nog eens 8 procent daarvan boven de vrijstelling in box 3 bij het bijdrageplichtig inkomen opgeteld. Iemand met een thuiswonende **partner** betaalt, ongeacht het (gezamenlijk) inkomen, de lage bijdrage.

Gemeenten en provincies

Gemeenten

Op een enkele gunstige uitzondering na, brengen gemeenten alleenstaanden veelal [bijna] evenveel in rekening voor de *verwerking van huisvuil* (afvalstoffenheffing) als gezinnen en samenwonenden, terwijl een meerpersoonshuishouden meer afval produceert dan een eenpersoonshuishouden. Voor rioolrechten geldt vaak hetzelfde.

Provincies en Waterschappen

De waterschappen, ook wel hoogheemraadschappen genoemd, hebben met ingang van het jaar 2009 krachtens de nieuwe Waterschapswet als belangrijkste wijziging de watersysteemheffing ingevoerd. Daarin is toen de ingezetenenheffing opgenomen.

Als gevolg daarvan werd het totaalbedrag van de tarieven vooral voor **alleenstaanden** sterk verhoogd. Voor alleenwonenden in een **huurhuis** steeg het totaalbedrag met *37 procent*, voor een meerpersoonshuishouden met circa een derde daarvan, *12,5 procent*. Alleenwonenden in een **koopwoning** zagen het totale tarief stijgen met *24 procent*; voor een huishouden met meerdere personen, wonend in een vergelijkbare woning, werd de stijging ten

koste van de alleenwonenden beperkt tot *9 procent*. Een en ander gebaseerd op de economische waarde en de WOZ-waarde.

Zoals wij eerder schreven (I&S 98), leidt het gekozen tariefsysteem als gevolg van de voortdurend sterk stijgende kosten steeds meer tot een toedeling van de kosten ten nadele van alleenwonenden, die onevenredig is aan de mate van profijt van de desbetreffende dienstverlening, meer dan voorheen bij de ingezetenenomslag.

In dit verband wijst CISA op het arrest van de Hoge Raad (20 oktober 1993, nr. 29.183, BNB 1993/347), waaruit blijkt dat een gelijke heffing bij hoge tarieven verboden discriminatie kan opleveren in de zin van het internationale recht.

Groepsbenadering en ongelijkheid

Dat deze voorbeelden van ongelijkwaardige behandeling nog steeds mogelijk zijn, komt doordat de *verboden* discriminatiegronden worden opgehangen aan specifiek benoemde groepen, zoals godsdienst, ras of sekse. Deze indeling, de zogenaamde juridische classificatie, bepaalt welke personen of groepen niet ongelijk mogen worden behandeld, de zogeheten *classificatie naar discriminatiegronden*. Dat heeft voor niet uitdrukkelijk benoemde groepen, zoals alleenstaanden, een zwakke juridische positie tot gevolg en betekent in de praktijk een vrijbrief voor achterstelling.

Grondwet

Dat voelt niet alleen in de persoonlijke situatie als vreemdend en onrechtvaardig, maar is ook in strijd met artikel 1 van de Grondwet. Dat artikel bepaalt immers dat allen die zich in Nederland bevinden in gelijke gevallen gelijk behandeld (moeten) worden: *Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan*. Dat dit artikel 1 minder bescherming biedt dan op het eerste gezicht lijkt, bleek reeds uit het voorgaande. De overheid zet gelijke behandeling op losse schroeven door de eerdergenoemde, exclusieve opsomming van groepen die in gelijke gevallen gelijk moeten worden behandeld. Indeling van groepen naar discriminatieverboden richt automatisch de focus op de benoemde groepen en de-gradeert de groepen die in de opsomming ontbreken. Uit eerdergenoemde voorbeelden bleek eveneens dat bij het maken van de keuzes de overheid bewust kiest voor de gehuwden en samenwonenden en de alleenstaande-leefvorm negeert. De toevoeging 'op welke grond dan ook' biedt geen harde garantie voor effectieve gelijke behan-deling, aangezien hierbij altijd ruimte voor discussie is over wie daar precies onder (moeten) vallen en of bijvoorbeeld alleenstaanden daar onbetwist een beroep op kunnen doen.

College voor de Rechten van de Mens

Het College voor de Rechten van de Mens, voorheen Com-missie Gelijke Behandeling, is een laagdrempelig rechtsinsti-tuut, waarop iedereen die meent onrechtvaardig behandeld te zijn of te worden, gratis een beroep kan doen. De 'aan-geklaagde' instantie kan een negatieve uitspraak naast zich neerleggen, maar zal dit niet snel doen. Het College heeft in zijn bestaan een aanzienlijk gezag opgebouwd. Het doet uitspraken op grond van Artikel 1 van de Grondwet.

De rechtsstaat

In onze rechtsstaat valt nog het nodige te doen om al-leenstaanden een gelijke juridische status te geven aan die van niet-alleenstaanden. Hier enkele aanbevelingen.

In de rechtsstaat zijn gelijke rechten een mensenrecht
Alleenstaanden ontbreken, zoals gezegd, in het rijtje ver-bodsbepalingen in de Grondwet voor daartoe speciaal benoemde groepen. Ook in het Burgerlijk Wetboek schit-teren alleenstaanden door afwezigheid. In het familierecht komen de alleenstaanden niet voor.

De Nederlandse, maar ook de Europese wetgever moet een juridisch kader scheppen op grond waarvan ieder individu op basis van gelijkwaardigheid en gelijkgerech-tigheid sociaal en maatschappelijk kan participeren. Hier komen we in een volgend nummer op terug. Deze Europese wetgeving moet als richtlijn gelden voor de lidstaten, die hun wetgeving zodanig moeten aanpas-sen dat mensen, binnen het door de overheid geschapen juridische kader, regelingen en voorzieningen kunnen treffen die aansluiten aan hun persoonlijke situatie en een gelijk burgerschap realiseren.

Naar een gelijk burgerschap

Regelingen moeten aansluiten aan de natuurlijke neiging

van mensen om gevoelsmatige, duurzame sociale bin-dingen aan te gaan. In dit verband verwijzen wij naar de broederschapsgedachte van de Amerikaanse filosoof en ethicus John Rawls. Broederschap in de klassieke betekenis van het woord staat, zo zei hij, voor een hecht familiegevoel. Broederschap komt niet alleen voor bin-nen wat wij nu traditioneel familie noemen. De natuurlijke opvatting van broederschap van de mens komt ook tot uitdrukking in vriendschap en sociale solidariteit. Volgens Rawls heeft ieder mens de behoefte om betekenisvolle, sociale banden aan te gaan. Het gaat dus niet om één bepaalde vorm van samenleven, maar om de kwaliteit van het sociale contact.

Dit betekent dat het niet aan overheden is om die 'broe-derschapsgedachte' te beperken tot huwelijkse leefvor-men van echtgenoten en geregistreerde partners, waarbij alleenstaanden als een soort onbetekenende restcatego-rie buiten het familierecht vallen.

Dat resulteert in diverse regelingen namelijk in aanzienlij-ke nadelen ten opzichte van gehuwde dan wel geregis-treerde stellen. Het belastingstelsel en het erfrecht zijn daar sprekende voorbeelden van. Onderlinge verbonden-heid en draagkracht worden blijkbaar uitsluitend bij [tra-ditioneel] 'gepaarden' voorondersteld. In plaats van uit te gaan van *overeenkomsten* inzake de vergelijkbare aspec-ten van sociale bindingen, namelijk die van de [moderne] huwelijkse relatie en die van de vriendschapsrelatie, lopen voor de overheid de scheidslijnen tussen de *vorm* van sociale bindingen.

De met voordelen gekoesterde paren en de met nadelen be-laste andere sociale bindingen berusten, naar het lijkt, op de misvatting dat allen die buiten het traditionele gezinsbeeld vallen, volkomen vreemden zijn voor elkaar, zoals vrienden, broers en zusters, ooms en tantes, neven en nichten.

CISA gaat deze nabije banden uitwerken voor vriend-schapsrelaties. Hier wordt de belangrijke rol, betekenis en duurzaamheid van vriendschappen beschreven, inclusief de wettelijke en maatschappelijke erkenning van sociale overdraagbaarheid daarvan naar volgende generaties, naast de biologische en aanverwante overdraagbaarheid bij de traditionele familie.

In de Grondwet en in het Burgerlijk Wetboek moet het familierecht worden uitgebreid en vervangen door het *algemeen persoonsrecht*. Dit betekent onder meer dat dan ook vriendschapsbanden door de wetgever worden erkend en dat eenieder regelingen kan treffen onder ge-lijke voorwaarden die gelden voor gehuwden en geregis-treerde partners. Hierbij staat binnen (ruim) afgebakende grenzen, passend in een moderne samenleving, keuze-vrijheid centraal. Wij denken daarbij onder andere aan het erfrecht, de belastingheffing, sociale voorzieningen, huisvesting en maatschappelijke gebruiken. Er zal daarbij natuurlijk ook aandacht zijn voor solidariteit.

De tijd is onzes inziens gunstig. Zo bemerken wij bij po-litici meer belangstelling voor een gelijkwaardiger positie voor alleenstaanden. CISA zal hun daarvoor de handrei-king bieden.

In een volgend nummer van I&S zal het persoonsrecht in een model worden uitgewerkt.

Vrijgezellenangst

Door Mirjam Hommes

Terwijl ik dit schrijf, ontvluchten duizenden mensen de oorlogsgebieden in het Midden-Oosten en zoeken toevlucht in West-Europa. Tijdens die route van zuidoost naar noordwest zie je de ontvangst van die vluchtelingen veranderen van vijandig prikkeldraad via zo snel mogelijk doorschuiven naar luid applaudiserende mensen langs de route, alsof het een sportieve marathon betreft. Die beelden uit de doorganglanden vormen één lange serie van ongestuurd Oost-Europa die iedereen de lust ontnemt om daar ooit een vakantie door te brengen; dat punt is dus vast gemaakt. Maar hoe lang zal het Westen blijven applaudiseren?

Nederlanders zijn van oudsher nuchter genoeg om de vluchtelingen met gemengde gevoelens te ontvangen; we willen wel doneren (vooral kleding, knuffels en afgedankt speelgoed, lijkt het), maar voor opvang van de mensen zelf slaan we ouderwets naar twee kanten door. Sommigen staan meteen klaar om hele gezinnen in huis te nemen, anderen gaan met borden de straat op om groepsopvang in de directe omgeving te voorkomen, de oude *not in my backyard*-houding die ze helemaal opnieuw denken te hebben uitgevonden.

Daarbij valt dit keer op dat ze vooral bang zijn voor alleenstaande mannen – hoe moet dat met hun kinderen en vooral hun dochters? Die lopen, spelen en fietsen immers op en langs de straat waaraan het opvangcentrum gevestigd dreigt te worden. ‘Dat kán toch niet?’ roept de verontwaardigde demonstrant namens het rond hem geschaarde groepje buurtgenoten. Ze lijken er allemaal van overtuigd dat alleenstaande mannen van nature geneigd zijn zich te vergrijpen aan langskomende vrouwen of spelende kinderen en dat ze daarvan alleen door het huwelijk worden weerhouden.

Het lijkt een trieste visie op het (hun eigen?) huwelijk en mogelijk zelfs een projectie van de eigen gevoelens, maar ik ben natuurlijk geen psychiater; hun visie kan ook gewoon berusten achter te sterke focus van deze buurtgenoten op de schandaal- en roddelbladen die juist in kleine dorpjes waar weinig uitdagends te beleven valt, gretig worden gelezen. Een betere bron is dan ook de statistiek die meldt dat vrouwen het meest te vrezen hebben van de eigen partner. En de destijds geruchtmakende verkrachting van en moord op de langsfietserde Marianne V. waarvan men in eerste instantie een asielzoeker uit zo’n centrum verdacht,

bleek uiteindelijk door een getrouwde man uit de directe omgeving te zijn gepleegd. Vanuit die optiek is het misschien wel veel gevaarlijker een heel gezin in huis op te nemen, hoe goed bedoeld ook, en dan hoeft het niet eens om seksuele risico’s te gaan. Elk gezin, ook het gastgezin, hanteert immers eigen codes die al snel botsen met de eigen gebruiken en opvattingen. Niet voor niets zeggen de Engelsen wel dat gasten net als vis na drie dagen hun houdbaarheid verliezen (*‘guests and fish go off after three days’*). Beter lijkt het om nieuwkomers in hun tijdelijke opvangcentrum op te zoeken en hen via speciaal daarvoor opgerichte instanties wegwijs te maken in de Nederlandse cultuur en de regelgeving waar ze ongetwijfeld mee te maken zullen krijgen. Alleenstaande ‘vreemde’ mannen zullen net als inheemse singles ongetwijfeld al gauw betere uitgaansplekken ontdekken dan de saaie wijk van het opvangcentrum. Tegelijk zijn Nederlandse dochters tegenwoordig mans en mondig genoeg om zelfstandig in de buitenwereld te verkeren. Dit is een land waar mannen en vrouwen, getrouwd of single, zowel thuis als buiten de deur gelijke rechten en mogelijkheden hebben en daar zullen nieuwkomers op gewezen moeten worden, zowel vrouwen als mannen. En als er tussen beide groepen eens iets moois opbloeit, is er ook geen man/vrouw overboord: moeder natuur houdt immers van vermenging van genen voor een gevarieerder nageslacht.

Voor wie mijn columns graag leest: onlangs verscheen een nieuw boek van mijn hand waarin ik de verhalen van een aantal alleenstaande vrouwen uit mijn oude buurt heb gebundeld en er een mooi bedacht einde aan heb gebreid. De titel die ik dit boek meegaf is *‘Het Hemamirakel’* en het is uitgegeven door Elikser in Leeuwarden, een uitgever die zich specialiseert in serieuze vrouwenboeken. Het komt goed uit dat het juist vrouwen zijn die het meest lezen, zeggen ook de statistieken. De prijs bedraagt € 14,95.

Solo op de Vakantiebeurs 2016

Kees van der Leer

Op 9 januari 2016 kwam de AD-website met een veelbelovend bericht: 'Vakantiebeurs denkt aan alleengaande reiziger'. In de toelichting werd aangegeven dat Nederland ongeveer 2,8 miljoen singles telt en dat dit er steeds meer worden. Maartje Duin van de Single Issue Partij verklaarde blij te zijn met deze aandacht voor de alleengaande reiziger. Zij benadrukte dat de toeristische branche ontzettend single-onvriendelijk is. Hierbij is de grootste ergernis de eenpersoonstoeslag waardoor je altijd meer betaalt als je alleen op reis gaat, ook bij groepsreizen. Maartje Duin eindigt met de constatering dat het tijd is voor bewustwording en verandering. De vakantiebeurs die van 13 tot en met 17 januari 2016 werd gehouden in de Utrechtse Jaarbeurs zou daarop dus inspelen 'door alleengaande reizigers in het zonnetje te zetten.' De aankondiging vermeldde hoe dit eruit zou zien: 'Bij de hal "Vakantiebeurs goes solo" kunnen mensen die alleen op pad gaan informatie inwinnen bij solo-vriendelijke reisorganisaties en eventueel op zoek gaan naar een potentieel reismaatje voor een geboekte reis.'

Zo'n wervend bericht, dat een heuse doorbraak beloofde in de tot nu toe solo-onvriendelijke reiswereld, kon ik uiteraard niet ongezien laten passeren. En dus reisde ik op 13 januari vol verwachting met de trein naar Utrecht. Daar aangekomen bleek ik niet de enige. Vanuit de stationshal liep een grote stroom reislustigen naar de Jaarbeurshallen, waar eenieder vriendelijk werd welkom geheten bij de kaartcontrole. Eenmaal binnen was de eerste indruk een ratjetoe van uitstallingen van evenzovele reisorganisaties en mogelijke buitenlandse reisdoelen die allemaal probeerden de aandacht te trekken.

Bij een grote overzichtskaart stond een vriendelijke medewerker, die mij bereidwillig uitlegde dat het 'Vakantiebeurs goes solo' plein was te vinden in hal 7, helemaal op het eind. Alle verlokende reismogelijkheden langs het lange pad rechts en links negerend, liep ik vastberaden naar de plek waar ik de beloofde uitstalling verwachtte van de solo-vriendelijke organisaties. Bijna op het eind zag ik een

grote rode dubbeldekker waaraan een bord was bevestigd met de mededeling: 'Start vakantiebeurs goes solo'. De bus zelf had hier niets mee te maken maar rechts bevond zich een mooie stand van 'Trabys, het reisgenotenplatform'. Lange posters met verschillende reisdoelen stelden allemaal dezelfde vraag: Met wie ga jij op reis? De oprichter van Trabys vertelde mij dat de organisatie alleengaande reizigers met een bepaalde reisbestemming als 'reismaatjes' wilde samenbrengen. Dat kon via hun website (www.trabys.nl), maar ook door op de beurs een kaartje in te vullen. Reismaatjes werd je uiteraard alleen maar met wederzijdse instemming en je kon ook met meerdere personen tegelijk maatje worden.

Op mijn vraag of Trabys er ook op lette dat de hotelaccommodatie solo-vriendelijk was, kreeg ik als antwoord dat Trabys zelf geen reizen organiseerde. Wellicht dat dit in de nabije toekomst alsnog ging gebeuren. Dan zou bij de keuze van hotels zeker worden gelet op de aanwezigheid van eenpersoonskamers tegen een navenante prijs. Kortom, voor sommige alleengaanden zeker een nuttige organisatie, maar niet voor mij. Kennissen genoeg met wie ik regelmatig dagreizen maak. Maar voor verdere reizen ga ik het liefst in m'n eentje, met de trein en soms met de auto. Het nadeel is echter dat je dan stevast wordt geconfronteerd met hotels of bed-en-breakfast ondernemers die forse eenpersoonstoeslagen rekenen, alsof je een straf verdient omdat je alleen komt. Ik wilde daarom graag die aangekondigde solo-vriendelijke reisorganisaties ontmoeten omdat die ongetwijfeld dergelijke toeslagen niet zouden rekenen.

Nieuwsgierig wandelde ik verder, maar helaas. Het 'Vakantiebeurs goes solo' pad leidde mij vervolgens naar een culinair plein, vol heerlijke hapjes, maar geen verdere reisorganisaties, laat staan solo-vriendelijke. Er zat niets anders op dan me naar de infostand te spoeden. Wellicht had ik iets over het hoofd gezien. De vriendelijke jongedame in de infostand hielp mij al snel uit de droom. Inderdaad, de aangekondigde solo-vriendelijke reisorgani-

M ALLEENSTAANDEN

saties bestonden uit zegge en schrijve die ene stand van Trabys. Ik was niet de eerste die zijn teleurstelling hierover uitsprak. Velen waren mij al voorgegaan, aldus de vriendelijke jongedame.

Toen ik vroeg iemand van de organisatie te mogen spreken werd ik keurig begeleid naar de persafdeling. De eveneens vriendelijke persvrouw deelde mijn teleurstelling met het excuus dat het de eerste keer was en dat de vereiste mentaliteitsverandering bij hotels en touroperators ongetwijfeld een kwestie van lange adem was. Het was moeilijk gebleken nu al organisaties te vinden die het stempel solo-vriendelijk verdienden en wilden meedoen. Positief was dat het toenemend aantal alleenstaanden uiteindelijk de reiswereld en de touroperators niet onberoerd kon laten. Ik vroeg mij hardop af of er dan wellicht iets kon worden gedaan aan het inventariseren van organisaties waar alleenstaanden een bij hun leefvorm behorend reis- of hotelbedrag betaalden. Dergelijke hotels en reisorganisaties waren er zeker wel, weet ik uit ervaring. Hun namen en contactgegevens opsporen en publiceren zou voor onwillige organisaties zeker een stimulans zijn om te volgen.

Aan het eind van het gesprek sprak ik mijn welgemeende complimenten uit met het feit dat de Vakantiebeurs nadrukkelijk een plek had ingeruimd voor de solo-reiziger, ook al was de uitwerking bescheiden. Ik sprak de hoop uit dat de Vakantiebeurs volgend jaar opnieuw aandacht zou schenken aan alleengaanden en dan hopelijk met meer resultaat. De aanhouder wint tenslotte.

In de trein terug wachtte mij nog een laatste verrassing toen ik het AD van de vorige dag opsloeg. Daarin stond te lezen dat de alleenstaanden met hun solo-reizen versterking kregen uit onverwachte hoek. De krant onthulde dat ook de niet-alleenstaande gezinsleden steeds vaker solo op reis gaan. 'Dag hectisch gezin... ik ga even alleen op reis' luidde de kop boven het verhaal waarin een nieuwe

trend wordt beschreven: even 'weg van je hectische leventje met werk, relatie, gezin en vrienden'. Wellicht dat deze ontwikkeling de solidariteit van gezinnen met alleenstaanden en de roep om afschaffing van de oneerlijke alleenstaandetoeslag versterkt. Zelfs kleine beetjes helpen.

Alleen op reis

Trendwatcher **Tessa aan de Stegge** van bureau Cherry Picker voorziet voor 2016 opnieuw een groei in het aantal mensen dat alleen op reis gaat. 'Wie alleen op reis gaat, staat vaak meer open voor ontmoetingen met mensen onderweg. Velen zien het ook als een once-in-a-lifetime ervaring, die je als mens verrijkt. Gastronomische vakanties zijn daarbij in: bijvoorbeeld een kookworkshop volgen op een bijzondere plek. Vooral Bali en Italië hebben op dit gebied veel mogelijkheden.' Deze uitspraak is te vinden in de digitale nieuwsbrief van het tijdschrift *Plus*: www.plusonline.nl/op-vakantie/35-vakantietips-laet-je-verrassen-in-2016. Deze link staat ook op de Facebook- en G+-pagina's van CISA.

Voor u gelezen

Onder de titel 'Hoe meer vrienden, hoe gezonder' plaatste de *Volkskrant* van 6 januari een kort bericht, waarin te lezen valt dat sociale contacten net zo belangrijk zijn voor onze gezondheid als goede voeding en lichaamsbeweging.

Dat is CISA natuurlijk uit het hart gegrepen!

In *Trouw* van 20 februari wordt, ter gelegenheid van het Filmfestival van Berlijn, de film 'L'avenir' besproken. [De film dong die dag mee naar de Gouden Beer en heeft de prijs voor de beste regie gekregen.] Het artikel gaat voornamelijk over de mannelijke dominantie in films en de filmwereld, wat bij deze film nu eens niet het geval is. De kop boven het artikel luidt: 'Eindelijk een film over een vrouw die gewoon alleen is'. Uit de tekst: 'Het bizarre dogma heerst dat een vrouw gedefinieerd moet worden door haar relatie met iemand anders.' En: 'Zelden verhouden ze zich alleen tot zichzelf, tot een activiteit, of tot de wereld om zich heen.' En de slotzin luidt: 'Ze leeft, niets meer, niets minder. Daar heeft ze geen ander voor nodig.' Het artikel is, alleen met een *Trouw*-account, te lezen

op: www.trouw.nl/tr/nl/5009/Archief/archief/article/detail/4248594/2016/02/20/Eindelijk-een-film-over-een-vrouw-die-gewoon-alleen-is.dhtml. Komend najaar is de film in Nederland te zien.

Uw bijdrage

Begin februari hebben we de acceptgiro's verzonden. De meeste donateurs hebben het verzoek om betaling vóór 15 maart gehonoreerd. Degenen die dat nog niet hebben gedaan, verzoeken wij vriendelijk om hier niet te lang mee te wachten. Onze kosten lopen immers ook door. Ook het sturen van herinneringen kost geld!

Als u de acceptgiro niet gebruikt en op een andere manier betaalt, wilt u dan de volledige naam Centrum Individueel en Samenleving vermelden? Bij sommige banken is de naam 'CISA' niet voldoende.

Onze hartelijke dank voor uw medewerking en ondersteuning.

cisa DOELSTELLING

CISA is een kenniscentrum dat, onderbouwd met wetenschappelijke kennis, wil bereiken dat de alleenstaande status als leefvorm maatschappelijk wordt erkend. Daartoe moet volgens CISA het begrip gezin worden uitgebreid met het begrip van de Sociale Familie. Naast de wettelijke verankering en de daarbij behorende bescherming van gezin en familie, moet de Sociale Familie een wettelijke basis krijgen. Zo kan een herkenbaar leefmodel voor alleenstaanden ontstaan dat de doelstelling van CISA, stimuleren van de emancipatie van alleenstaanden in materiële, maatschappelijke en psychologische zin, ondersteunt. Dat doen wij door onderzoek en studies om de maatschappelijke positie van alleenstaanden te verbeteren en om het overheidsbeleid te beïnvloeden.

CISA geeft enkele malen per jaar de nieuwsbrief *Individueel & Samenleving* uit. CISA beschrijft en commentarieert de veranderingen in een individualiserende samenleving en de positie van het zelfstandige individu daarin. I&S kiest stelling voor een rechtvaardige samenleving en voor gelijke behandeling van alle burgers, ongeacht leefvorm, sekse of seksuele voorkeur. CISA is als kenniscentrum opgenomen in de database van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (www.narcis.nl). Stichting CISA is door de Belastingdienst aangemerkt als 'Algemeen Nut Beogende Instelling' (ANBI) waardoor giften aftrekbaar zijn en de stichting ook geen erfbelasting hoeft te betalen. Als u wilt toetreden tot de kring van donateurs die dit werk belangrijk genoeg vinden om dat financieel te ondersteunen, bent u van harte welkom. U kunt zich aanmelden op www.cisasite.nl/formulier2008.htm

